

ZSÁVOLYA ZOLTÁN

Lapkókat olvasok...

Műút. Irodalmi, művészeti és kritikai folyóirat, 53. évfolyam (Új folyam), “2008005”

[’08/1.]

* Formátumra, alakra, továbbá borítóra nézvést mintha a *Nappali ház* (†1997) támadt volna fel, és a 2007 előtti *Kalligram* tipográfiája jönne vissza belívíleg (tehát fekete-fehérség az 1970-es évek neoavantgárdjának mára tradícióként megszokott “rendhagyásával” egybekötve). E kettő násza tehát – ha nem is éppen a boncasztalon, ám – a nászasztalon! *D. h.* alapvetően kellemes, élvezetes menet(ígéret) ám a kényelmi kondíciókról el lehet gondolkozni; hálósobáról, vagy csak ágyról akár, még bőven álmodozhat az ember. Aki nem ma kezdte, aki látott már egyet s mást (és a főszerkesztő, *Zemplényi Attila* az évjáratok közelsége miatt nemzedéktársamnak mondható, és mindketten középkorúak vagyunk immár), az óhatatlanul ilyesmit lát bele a dologba, amikor forgatja, olvasgatja, illetve *nyilván óhatatlanul* ilyesmit szeretne (vissza)hozni, miközben létesíti, szerkeszti a kéthavi folyóiratot.

Ami, persze, nem baj, már csak a képiség és a képzőművészet hangsúlyosnak szánt szerepeltetése okán sem: “Jelen számban *Bukta Imre* művei, vagy azok részletei láthatók.” Az ugyan nem derül ki az impresszumból, hogy az élénk és kellemes, így pedig összességében: intenzív, dinamikus hatású első borító a művész melyik munkájának reprodukálásával alakult ki; kéknek és zöldnek, s az azok alapjára felrakódó lilásan letompított, fátyolosított vörösnek az együttese azonban annyira megragad, hogy megbocsátom ezt a “hiányosságot” – bizonyára nem lenne bölcsész-esszéista-művészi gesztus a szájbarágós adatmegadás egy többek között tengerész múlttal is rendelkező vezér-redaktőrnek, vagy netán *Bán András* Bukta-dolgozatából kiderülhet az efféle infó a szakirányúan és szorosabban érdeklődő számára (?). Lényegtelen! Gyermekkoromtól az itt szereplő kékeszöld vagy zöldeskék a kedvenc színem, így nemcsak ez a lapszám lesz majd feltehetően a legemlékezetesebb nekem a *műút*-számok közül az idők végezetéig, hanem amikor netalántán szerkesztői programnyilatkozatra bukkanok majd visszamenőleg (2007 közepéről valahonnan), akkor is ki fog tartani ez a kezdő, jóindulatúlag barátságos hangulatom – a dolog viszonylatában; alapvetően; akármit is találok ott. Igen szerencsés, hogy ezzel a számával találkoztam először, s hogy egyáltalán

(ezen keresztül) találkoztam a *műúttal* magával! Némi, talán megbocsátható szubjektívizmus...

* Az “53. évfolyam” (bárha *új folyam!*) borítón való szerepeltetése akkor, amikor a folyóirat 2007-ben indult, az elmúlt évtizedekben, fél évszázadban Miskolcon megjelenő országos terjesztésű kulturális folyóiratokkal, a múlttal való kontinuitás-vállalást jelenti, és hagyomány-felvállalási szándékot kíván jelezni. A tradíció nevei: *Napjaink*, *Holnap*, *Orpheusz*, *Új Holnap*. Ezek közül az első a pártállam olyanféle kulturálfórumi “csodája” volt, mint az *Életünk*, a *Kortárs* és a *Jelenkor* (mely utóbbi két “csoda” Kassák Lajosnál, a XX. század elején amúgy már feltűnt /címileg/, illetve már a XIX. században feltűnt volt (címileg), ami nem akadályozta őket abban, hogy – a hozzájuk az 1960-as években felzárkózó vasi periodikummal egyetemben – grammatikai formájukkal, szemantikumukkal sokáig (eredetileg, eredendően) a *kollektívizmus* szellemi foglalatáiként, ilyen tekintetben jelképes érvényű irodalmi-kulturális reprezentáns-fórumként létezzenek. Akárcsak a *Napjaink* a rendszerváltozásig. A *Holnap* elnevezés (hozzá társuló, alá rendelődő szövegi, közleményi konnotációival?) *azután* (!) a jövőhorizont kommunisztikus sejt(et)ésének erőterében is érthető volt (nem utolsó sorban), jelzős névváltozata pedig – ha ugyan nem egy még újabb (mondjuk, a leninistához képest egy emberes maoista jövőmegcélzás intencionalitását működtette... – persze, nem!), mindössze annak jogi, szerkesztőségfenntarthatási mutációjaként tekinthető a sajtótörténetben. A rilkes negyedik mindehhez képest csupán anakronisztikusan megkésett klasszikus-modern, esztétista módon ártalmatlan félresiklás.

Na most, feleim: *minden* biztosan nem fog menni egyszerre. Legalábbis tartósan nem. Vagy ha mégis, és tartósabban is, akkor bizonyos harmonizálási problémák nélkül nem. Szükségképpen megúnódik a szimultán erőfeszítés, témafront-megharcolási vitézség, virtuozitás a működtetők részéről. A szokványosabb irodalmi közlések felvonultatásán túl még *Nappali ház*-felújítás is lenni (a kísérletező, talán provokatív, s a hozzá tipográfiailag adekvátnak gondolt szedéstükri mezőn megjelenített képzőművészet fórumaként), még a jelenkori magyar folyóiratok amolyan szürke átmenetekben ön-kontrasztos *nouveau roman*-ja is lenni (a 2007 előtti *Kalligram* nyomdokaiba lépő orgánus gyanánt), továbbá még a *genius loci* meg a Helyi Nagyság emblematis megjelentítője/felvállalója is lenni (*Legendák, anekdoták, emlékek a miskolci színjátszás történetéből*; Kalász László-blokk), ámde úgy, hogy közben a posztmodern két nemzedékének íróit-kritikusait úgyszintén isteníteni, ezenfelül pedig világirodalmi folyóiratot lepipálni szándékozó volumenben *kitekinteni* hat nemzeti literatúrára, közülük kettőre a könyvbírálat, egyre az egyazon könyvről szóló két kritika szintjén...? Mindez *lenni* tehát, és akkor még nem volt szó interjúról, tömegkulturális

oldalvágásról, online portálok jellemzéséről, európai szintű magyar szellemi “áru” (Ferenczi Sándor) értékeléséről, képregényelméletéről és -gyakorlatról. *Minderre* mondom én egyfelől azt, hogy imponáló erő kifejtés (főként szerkesztői részről mindennek az összegereblyézése), másfelől pedig azt, hogy Miskolc MJV Önkormányzata, BAZ Megye Önkormányzata valamint – legújabban – az NKA csak átmenetileg fogja rá adni a támogatást. Amiként Boholy György dr. szikszói háziorvos is például, esetleg: a Váci és Társai Kft. (Miskolc). Nem mintha nem lenne érdemes adnia, csak hogy maga a szerkesztőség fog biztosan belefáradni, s szomorú prognózisom szerint már a *rövidebb középtávon*, ebbe a jófajta erőlködésbe. Avantgárd és posztmodern, valamint esztéta-liberális, továbbá helyi érdekű-tradicionális ugyanis tényleg nem lehet valaki egyidőben, s főleg sokáig nem.

* Hiszen már az általam azonosított profilok is annyira elütnek egymástól, hogy kitetszik: itt valaki apait-anyait, Diósgyőrt-MTK-t, “hegyháti borízúságot” és bécsi/berlini vajtfulúságot egyaránt és egyszerre akar. Miközben szinte bizonyos, hogy csak ideig-óráig – és a párját ritkítóan energikus főszerkesztő igen komoly szervező, összehangoló (talán egyenesen összekényszerítő) tevékenysége nyomán – tarthatók ezek a dolgok egymás mellett, látszatra *együtt...* Így tudom elképzelni valahogy. S úgy, hogy az a korszakokon, szerkesztési formációkon átívelő Periodikumi Valami, aminek most egyik, az 53. évfolyamához tartozó számát tartom a kezemben, még korántsem érkezett címalakulásilag, szerkesztőség-felállásilag “végső” szakaszához. Noha bizonyosan emlékezetes szakasza lesz ennek a feltehetően még további hosszú évtizedekben mérhető Nagy Laptörténetnek a Mostani Fázis.

Az a tény, hogy *Jenei László* a kritika-esszé rovat jelenlegi irányítója, a bár szakadozott – mintha az *Új Holnap* készítésében nem vett volna részt –, de nagy vonalakban azért biztosan meglévő folytonosság példaként a vidéki, úgymond “kormányzékhely-képes” centrum (Miskolc kb. az ország második-harmadik városa és Debrecenben, Szegeden ugyebár székel országkormányzatunk valaha, a történelemben) sajátosságaiból, adottságaiból minden önmagában meglévő pozitívsága mellett (“Lám, lám, micsoda matador: vissza tudott térni!”) a vidéki centrumok, megyeszékhelyek, megyei jogú városok kultúrafinanszírozási: *pénzügyi kultúraalkotási* képességének ingatagságáról adhat implicit gyanú-információt (már ahol ez az *urbs* nem Pécs, Kecskemét, Szeged vagy Debrecen). Ha ugyanis Jenei 1990-től, 25 éves korától – *anno dacumal* mintegy világgá kiáltották ezt a Tokaji Írótaborban! – már jegyezte irányítóként az egyik Avas-alji elődfolyóiratot, az *Orpheuszt*, akkor az egyrészt a stafétát “szervesebb” továbbadódásának bizonyítéka évtizedes léptékben, másrészt és ellenben arra mutathat rá a személyi politika szintjén az ő jövedele-távozása-visszajövedele,

hogy ez a láncolat aligha szakadt még meg... S hogy nála fog-e, vagy másnál? Lényegében egyre megy.

Azt kívánom: bárcsak ne lenne igazam! Bárcsak *bebetonozódna* valamiképpen Zemlényi és csapata (vagy: Jenei és csapata?) most Miskolcon – az összességében túlságosan tarka elődkísérletektől eltérően. Mert szép dolog a demokrácia, csak épp a szellemi teljesítmények világában fontosabb nála a stabilitás meg némi folyamatosság. (Hát még a színvonal...)

Góré-dűlő (Győr mellett), 2008. március 22-24.

Van (volt időnként) – és lesz írásban, véleménydokumentum formájában – a mostaninál jobb ítéletem is a lapról. De azt később, máskor s talán máshol mondom el.

Budapest (Bécs mellett), 2011. szeptember 30.